

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔

จังหวัดหนองคาย

กระทรวงศึกษาธิการ

๖.๒๕

ป
๖ 546 ท

หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

เรื่อง

จังหวัดหนองคาย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๔

ของ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่สอง ๓,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๒๘

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๖.๒๕ บาท

(ห้ามขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้)

จัดพิมพ์โดยองค์การค้ำของคุรุสภา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๕๒ ถนนลาดพร้าว บางกะปิ กรุงเทพมหานคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

20 ก.พ. 2528

หอสมุดแห่งชาติสาขานครราชสีมา
ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย ได้ร่วมกันจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง จังหวัดหนองคาย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๔ ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๔

(นายอบ ทองไข่มุกต์)

ผู้ตรวจราชการกระทรวง รักษาการแทน
รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง จังหวัดหนองคาย เล่มนี้ สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดหนองคาย จัดทำขึ้นตามโครงการของกรมวิชาการที่สนับสนุนให้ท้องถิ่น จัดทำสื่อการเรียนเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในท้องถิ่น ตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ กรมวิชาการขออนุมัติกระทรวงศึกษาธิการ มอบหมายนายสมพงษ์ พลະสุรย์ เป็นผู้ตรวจ

เนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติจังหวัดหนองคาย ที่ตั้ง อาณาเขต การแบ่งเขตการปกครอง จำนวนประชากร ลักษณะพื้นที่ ลักษณะอากาศ แม่น้ำและแหล่งน้ำต่าง ๆ เศรษฐกิจ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี กรมวิชาการคาดว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเสริมการศึกษาด้วยตนเอง ตามเจตนารมณ์ของการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมอีกด้วย

กรมวิชาการขอขอบคุณผู้ร่วมจัดทำมา ณ ที่นี้

(นายเอกวิทย์ ณ ถาง)

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๐ เมษายน ๒๕๒๔

เลขที่ ~~อาคาร ๓~~ นม.

เลขหมู่

๐ ๕๔๖ ๙

เลขทะเบียน

๙ ๑๙ ๗๑๑ ๕๔ นม.

สารบัญ

	หน้า
ประวัติจังหวัดหนองคาย_____	๑
ที่ตั้ง_____	๑
อาณาเขต_____	๒
การแบ่งเขตการปกครอง_____	๒
จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากร_____	๓
ลักษณะพื้นที่และลักษณะภูมิอากาศ_____	๔
แม่น้ำ_____	๖
แหล่งน้ำ_____	๘
ประโยชน์ของแหล่งน้ำในจังหวัดหนองคาย_____	๑๑
เศรษฐกิจ ทรัพยากรของจังหวัดหนองคาย_____	๑๑
อาชีพของประชาชน_____	๑๓
ผลิตผล_____	๑๕
โบราณสถานและโบราณวัตถุ_____	๑๕
ประเพณี_____	๒๐
เพลงประจำจังหวัดหนองคาย_____	๒๕
คำที่ควรรู้_____	๒๖

แผ่นที่แต่งกึ่งและอาจมาเสด็จหงัดหนองคาย

สาธารณรังษีประจักษ์ปิตยประสาธนา

पुष्पाः ६

น. ตถาริชาโน

ຈ. ສັກສິນ

१५७

แผนที่ตั้งจังหวัดหนองคาย

แสดง การแบ่งเขตอำเภอ

สี่แม่แบ่งเตาข้าวแกง

มาตราส่วน 1:1,600,000

ประวัติจังหวัดหนองคาย

หนองคายเป็นเมืองเก่า เดิมชื่อบ้านไผ่ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๐ ได้จัดตั้งเมืองขึ้นที่บ้านไผ่ และให้ชื่อว่า “เมืองหนองคาย” ตามชื่อของหนองน้ำใหญ่ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของเมือง เพื่อให้เป็นมงคลนาม และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท้าวสุวอ (บุญมา) ซึ่งเป็นผู้ตั้งเมืองหนองคาย เป็น “พระปทุมเทวาภิบาล” เป็นเจ้าเมืองหนองคายคนแรก

พ.ศ. ๒๔๓๓ รัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯ ให้พลตรีพระเจ้าไผ่ธำรง ยะเรอกรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม เป็นแม่ทัพยกไปปราบฮ่อ โดยตั้งฐานทัพอยู่ที่เมืองหนองคาย เมื่อปราบฮ่อเสร็จแล้ว ได้ทรงปกครองหัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ ตั้งที่ว่าการเมืองหนองคายขึ้น และได้โปรดให้พระยาสุรเดช เป็นข้าหลวง รักษาราชการเมืองหนองคาย

พ.ศ. ๒๔๕๘ ในรัชกาลที่ ๖ ได้มีการแบ่งเขตการปกครองเป็นจังหวัดหนองคาย เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ โดยเปลี่ยนระบบการปกครองแบบเจ้าเมือง ให้ปกครองแบบจังหวัด มีข้าหลวง (ปัจจุบันเรียกว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด) โดยมีพระยาสมุทรศักดิ์รักษ์ (เจิม วิเศษรัตน์) เป็นข้าหลวงปกครองและบริหารคนแรกตั้งแต่นั้นมา

ที่ตั้ง

จังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่ชายแดนติดแม่น้ำโขง อยู่ตรงข้ามนครเวียงจันทน์

และจังหวัดบริคัน ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จังหวัดหนองคายอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ๖๑๖ กิโลเมตร ตามทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ และอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๑,๒๐๐ ฟุต มีความยาวทอดไปตามลำแม่น้ำโขงประมาณ ๓๒๕ กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	จดแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างประเทศไทย กับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	จดอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร อำเภอบ้านดุง อำเภอพะนัง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี
ทิศตะวันออก	จดอำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม และแม่น้ำโขง
ทิศตะวันตก	จดอำเภอกุดชุมห่อ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดเลย

การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดหนองคาย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๙ อำเภอ กับ ๑ กิ่งอำเภอ แต่ละอำเภอมีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการในอำเภอ และมีเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ช่วยเหลือนายอำเภอทำงานด้านต่าง ๆ เช่น ปลัดอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ ป่าไม้อำเภอ สาธารณสุขอำเภอ เป็นต้น เจ้าหน้าที่เหล่านี้มีหน้าที่คุ้มครองช่วยเหลือประชาชนให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุข ช่วยป้องกันอันตรายจากธรรมชาติ ส่งเสริมการศึกษา การทำมาหากิน และเป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยราชการส่วนกลางกับประชาชนในท้องถิ่น ส่วนกิ่งอำเภอมีปลัดอำเภอคนหนึ่ง

เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ และขึ้นอยู่กับอำเภอใดอำเภอหนึ่ง จังหวัดหนองคาย
มี ๙ อำเภอ ๑ กิ่งอำเภอ ดังนี้

๑. อำเภอเมืองหนองคาย
๒. อำเภอท่าบ่อ
๓. อำเภอศรีเชียงใหม่
๔. อำเภอสังคม
๕. อำเภอโพนพิสัย
๖. อำเภอบึงกาฬ
๗. อำเภอเซกา
๘. อำเภอโซ่พิสัย
๙. อำเภอพรเจริญ
๑๐. กิ่งอำเภอปากคาด ขึ้นกับอำเภอโพนพิสัย

จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากร

จังหวัดหนองคายมีจำนวนประชากรซึ่งสำรวจเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗
จำนวน ๗๓๔,๙๘๑ คน ชาย ๓๗๑,๑๐๖ คน หญิง ๓๖๓,๘๗๕ คน

จำนวนประชากรของจังหวัดหนองคาย (สถิติปี พ.ศ. ๒๕๒๗) แยก
เป็นอำเภอต่างๆ ดังนี้

ลำดับที่	ชื่ออำเภอและกิ่งอำเภอ	จำนวนประชากร
๑.	เมืองหนองคาย	๑๓๖,๕๔๘
๒.	โพนพิสัย	๑๔๘,๖๑๐
๓.	บึงกาฬ	๑๐๙,๔๐๕
๔.	เซกา	๘๙,๓๕๗
๕.	โซ่พิสัย	๖๒,๘๕๕
๖.	ท่าบ่อ	๖๙,๘๔๑
๗.	ศรีเชียงใหม่	๓๙,๓๔๒
๘.	สังคม	๑๖,๓๖๘
๙.	พรเจริญ	๓๔,๓๙๖
๑๐.	กิ่งอำเภอปากคาด	๒๘,๒๕๙
รวม	๑๐	๗๓๔,๕๘๑

สภาพความเป็นอยู่ของประชากร ประชากรในจังหวัดหนองคาย มีความเป็นอยู่ค่อนข้างดี เพราะมีดินดี ปริมาณฝนตกแต่ละปีสูง ไม่ค่อยประสบภาวะฝนแล้งเหมือนบางจังหวัดในภาคอีสาน จึงมีประชากรจาก จังหวัดอื่นเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินในจังหวัดหนองคายมาก คิดเฉลี่ย ปีละประมาณ ๓.๓ เปอร์เซ็นต์ โดยเฉพาะในชนบทมีประชากรจากจังหวัด

อื่นอพยพเข้ามาทำมาหากินมาก ส่วนประชากรจากจังหวัดหนองคาย อพยพไปจังหวัดอื่นน้อยกว่า

ลักษณะพื้นที่และลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะพื้นที่

ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดหนองคาย แบ่งออกเป็น ๓ เขต คือ

๑. เขตทางทิศตะวันตก มีภูเขาสูง คือ ภูพาน และมีที่ราบสลับกับ ลำธารเล็ก ๆ เขตนี้จะอยู่ในบริเวณท้องที่อำเภอสังคม และอำเภอศรีเชียงใหม่

๒. เขตทางตอนกลาง คือบริเวณอำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอโพนพิสัย และกิ่งอำเภอปากคาด มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ริมฝั่งแม่น้ำ มีธารน้ำเล็ก ๆ ไหลผ่าน และมีป่าไม้เป็นลักษณะป่าโปร่ง สลับกับป่าทึบ

๓. เขตทางทิศตะวันออก คือบริเวณอำเภอบึงกาฬ อำเภอโซ่พิสัย อำเภอเซกา อำเภอพรเจริญ มีลักษณะเป็นภูเขาสูง เช่น ภูวัว ภูสิงห์ ภูทอก ภูลังกา สลับกับที่ราบ ซึ่งเป็นป่าทึบหรือป่าดงดิบ เช่น ดงสีชมภู และยังมีแอ่งน้ำเล็ก ๆ ปะปนอยู่อีกหลายแห่ง

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดหนองคาย หนาวร้อนอากาศ ค่อนข้างร้อน หน้าหนาวอากาศค่อนข้างหนาว มีความแตกต่างของอุณหภูมิ ระหว่าง ๑๑.๐ องศาเซลเซียส - ๓๕.๐ องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝน เฉลี่ยปีละประมาณ ๑๔๘๕.๐ มิลลิเมตร ฤดูฝนจะเริ่มในราวเดือน พฤษภาคมและสิ้นสุดในเดือนตุลาคม เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือน สิงหาคม

แม่น้ำโขง

แม่น้ำ

จังหวัดหนองคาย มีแม่น้ำสำคัญอยู่ ๒ สาย คือ

๑. **แม่น้ำโขง** แม่น้ำโขงเกิดจากที่ราบสูงทิเบต ซึ่งไหลผ่านประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศไทย กัมพูชาประชาธิปไตย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดหนองคายที่อยู่ริมแม่น้ำโขงคือ อำเภอสังคม อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอบ้านบ่อ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอโพนพิสัย อำเภอบึงกาฬ และอำเภอเซกา

แม่น้ำสงคราม

๒. แม่น้ำสงคราม ต้นน้ำเกิดจาก ภูเขาเหล็ก ภูเขาหัก ภูเพลิน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ไหลไปทางทิศเหนือ แล้วไหลวกกลับไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านอำเภอโพนพิสัย อำเภอโซ่พิสัย อำเภอพรเจริญ และอำเภอเซกา แล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขง ที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม แม่น้ำสงครามยังเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดหนองคาย กับจังหวัดสกลนครอีกด้วย

คลองส่งน้ำที่สูบจากแม่น้ำโขง อำเภอท่าบ่อ

แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำที่สำคัญ ในท้องที่อำเภอต่าง ๆ มีดังนี้

๑. อำเภอสังคม มีลำน้ำโสม ลำน้ำฮวย และยังมีฝายน้ำล้นเกือบทุกหมู่บ้าน

๒. อำเภอศรีเชียงใหม่ มีหนองปลาปาก ฝายน้ำล้นห้วยเสียว ฝายน้ำล้นห้วยกาหม ห้วยน้ำทอน และมีคลองส่งน้ำซึ่งสูบน้ำจากแม่น้ำโขงด้วยพลังงานไฟฟ้า

๓. อำเภอท่าบ่อ มีลำน้ำห้วยโมง ลำน้ำห้วยคุก หนองนาง หนองกวด อ่างเก็บน้ำบังพวน และมีคลองส่งน้ำ ซึ่งสูบน้ำจากแม่น้ำโขงด้วยพลังงานไฟฟ้า

ท่อสูบน้ำซึ่งสูบน้ำจากแม่น้ำโขง

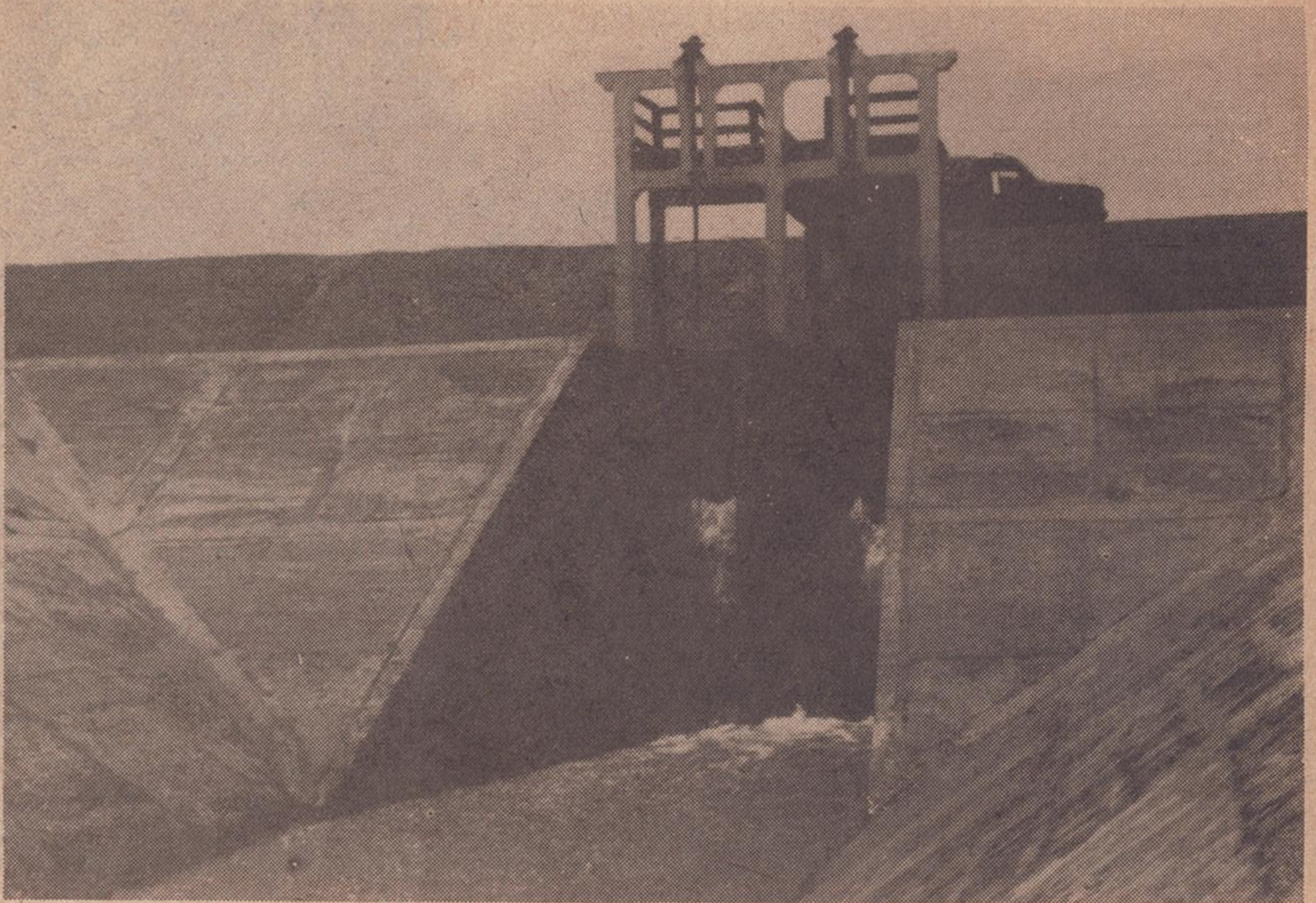
๔. อำเภอเมืองหนองคาย มีลำน้ำบังพวน ลำน้ำสวย หนอง-
กอมเกาะ หนองคาย อ่างเก็บน้ำหนองสองห้อง และมีคลองส่งน้ำ ซึ่ง-
สูบน้ำจากแม่น้ำโขงด้วยพลังงานไฟฟ้า

๕. อำเภอโพนพิสัย มีลำน้ำสวย ลำน้ำหลวง ลำน้ำเป หนองหลวง
ทำนบกน้ำสวย (บ้านหาดส้ม) อ่างเก็บน้ำเปหลวงเจือก

๖. อำเภอบึงกาฬ มีลำน้ำบางบาด หนองกุดทิง หนองจันทน์
หนองนาแซง หนองโง้ง

๗. อำเภอโซ่พิสัย มีลำน้ำกามัน ลำน้ำคำแก้ว หนองโต หนอง-
กุดแห่กุดจับ หนองบ่อ อ่างเก็บน้ำลำน้ำซำ

๘. อำเภอเซกา มีลำน้ำฮี ลำน้ำบางบาด ลำน้ำหนิง บึงของหลง
บึงเค็ง กุดซาง

ประตูน้ำห้วยบึงพวน อำเภอเมืองหนองคาย

ลำน้ำสวย

๕. อำเภอพรเจริญ มีลำน้ำคลอง ลำน้ำส้มโฮง ลำน้ำหมากบัว
หนองหัวช้าง หนองท่ม หนองผักแว่น หนองน้ำเลิง

๑๐. กิ่งอำเภอปากคาด มีลำน้ำคาค หนองยอง

ประโยชน์ของแหล่งน้ำในจังหวัดหนองคาย

ลำน้ำ ห้วย หนอง และบึงต่าง ๆ ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในการ
เพาะปลูก ขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดไปด้วย โดย
สถานีประมงหนองคายได้นำพันธุ์ปลาน้ำจืดหลายชนิด เช่น ปลานิล
ปลาไนและปลาตะเพียนขาว ไปปล่อยลงในหนองบึงที่มีน้ำขังตลอดปี
เพื่อเป็นการขยายพันธุ์ปลา นอกจากนี้แหล่งน้ำยังใช้ประโยชน์ในการ
เลี้ยงสัตว์อื่น ๆ เช่น โค กระบือ เป็ด ไก่ ฯลฯ ส่วนประโยชน์
ของแหล่งน้ำในด้านการคมนาคมนั้น ส่วนมากใช้แม่น้ำโขงเป็นทางสัญจร
ไปมาระหว่างอำเภอที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง แต่ขณะนี้การคมนาคมทางบก
สะดวกและรวดเร็วกว่า ประกอบกับเกิดภาวะวิกฤตทางการเมืองระหว่าง
ไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงทำให้ไม่มีการสัญจร
ในแม่น้ำโขง

เศรษฐกิจ ทรัพยากรของจังหวัดหนองคาย

๑. แหล่งน้ำ ส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและมักจะตื้นเขินในฤดูร้อน
มีปริมาณน้ำน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนในบางท้องที่
เช่น อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอโพนพิสัย ฯลฯ ปลา
และสัตว์น้ำอื่น ๆ จึงขยายพันธุ์ได้น้อย

๒. ป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นป่าโปร่ง มีไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ประดู่ ไม้ตะเคียน ไม้ยาง ฯลฯ มีประโยชน์ในการสร้างบ้านเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ ทำฟืน และถ่าน มีป่าทึบในเขตทางตะวันตกและตะวันออกของจังหวัด ซึ่งได้จัดให้มีการสัมปทานป่า เพื่อนำมาใช้ประโยชน์

๓. กรวดทราย มีอยู่ตามหาดในแม่น้ำโขง หาดทรายที่อนุญาตให้สัมปทานมีหลายแห่ง เช่น ที่บ้านดอนน้อย อำเภอท่าบ่อ บ้านเมืองหมี บ้านหาดคำ อำเภอเมืองหนองคาย กรวด ทราย มีประโยชน์ในการก่อสร้างบ้านเรือนและสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ

๔. หินลูกรัง มีอยู่ทั่วไปในจังหวัด มีประโยชน์ในการก่อสร้างบ้านเรือนและทำถนนหนทาง

สภาพป่าดงดิบที่ถูกทำลาย

๕. ของป่า เช่น หวาย สีสี่เสียด น้ำผึ้ง เปลือกบก และสมุนไพรมีมากในท้องที่อำเภอบึงกาฬ อำเภอโพนพิสัย อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสว่างุม อำเภอสเซกา อำเภอพรเจริญ และกิ่งอำเภอปากคาด ของป่าต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วเป็นสินค้าออกที่สำคัญและทำรายได้ให้แก่จังหวัดปีละไม่น้อย

๖. สัตว์ป่า เช่น ช้าง หมูป่า กระต่ายป่า ไก่ป่า ฯลฯ มีในท้องที่เช่นเดียวกับเขตที่มีของป่า

ทรัพยากรต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และมีคุณค่าแก่เรามาก เราควรช่วยกันรักษาและสงวนไว้โดยการไม่ยิงนก ตกปลาล่าสัตว์ ตัดต้นไม้ และทำลายทรัพยากรอื่น ๆ

อาชีพของประชาชน

๑. การทำนา ประชาชนส่วนมากมีอาชีพในการทำนา ผลิตข้าวได้มากเพียงพอกับการบริโภคของประชาชนในจังหวัด และยังเหลือส่งไปขายยังต่างจังหวัดและต่างประเทศปีละไม่น้อย อาชีพทำนา ทำกันทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงบางหมู่บ้านสามารถทำนาได้ปีละ ๒ ครั้ง เพราะการพลังงานแห่งชาติได้ดำเนินการช่วยเหลือชาวนาโดยสูบน้ำจากแม่น้ำโขงช่วยเหลือชาวนา หมู่บ้านเหล่านี้ได้แก่ บ้านศรีเชียงใหม่ บ้านท่าบ่อ บ้านโพนสา บ้านท่ามะเฟือง อำเภอท่าบ่อ บ้านเวียงคุก บ้านเมืองหมี่ บ้านหมากก่อง บ้านฝายแตก อำเภอเมืองหนองคาย

๒. การเลี้ยงสัตว์ สัตว์เลี้ยงที่สำคัญได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด

ไก่ สัตว์เลี้ยงดังกล่าวเลี้ยงกันทุกหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เลี้ยงไว้ใช้แรงงาน และเป็นอาหาร

๓. การทำไร่ ประชาชนจำนวนมากมีอาชีพทำไร่มันสำปะหลัง ไร่ยาสูบ ไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด และไร่ฝ้าย

๔. การทำสวน มีการทำสวนดอกไม้ สวนผักต่าง ๆ เช่น ผักกาด ถั่วฝักยาว แตงกวา ฯลฯ และสวนผลไม้ เช่น ลำไย มะม่วง เป็นต้น

๕. การประมง มีการจับปลาในแม่น้ำโขงและแหล่งน้ำทั่วไปซึ่งเป็นการจับปลาน้ำจืด มีการเลี้ยงปลา เช่น ปลานิล ปลาไน ปลายี่สกเทศ ปลาตะเพียน ปลาจีน และมีการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในแหล่งน้ำใหญ่ ๆ

๖. การค้าขาย มีคนไทยทำการค้าขายน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าว เช่น เวียดนาม จีน เศรษฐกิจจึงอยู่ในมือของคนต่างด้าว

๗. การรับจ้าง เป็นกรรมกรรับจ้างทำถนน ก่อสร้างอาคาร ทำนา ถางป่า ฯลฯ

๘. การช่างฝีมือ เป็นช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างซ่อมเครื่องจักรกล ช่างซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ช่างฝีมือที่เป็นคนไทยมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าว

๙. อุตสาหกรรม มีโรงสีข้าว โรงผลิตมันเส้นจากมันสำปะหลัง โรงบ่มใบยาสูบ โรงเลื่อยจักร โรงงานผลิตข้อสจากมะเขือเทศ และโรงงานอัดปอ

อาชีพที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุดคือ ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ทำไร่ยาสูบ และทำไร่ปอ ตามลำดับ

หลวงพ่พระใส อำเภอมืองหนองคาย

เมืองหนองคาย ชาวเมืองหนองคายจัดให้มึงามสมโภชหลวงพ่พระใส
ในวันสงกรานต์เป็นประจำทุกปี ในวันที่ ๑๓ เมษายน จะอัญเชิญ
หลวงพ่พระใสออกแห่รอบเมือง เพื่อให้ประชาชนได้สรงน้ำ เพื่อ
เป็นสิริมงคล

หลวงพ่อพระองค์โต อำเภอบ่อท่าบ่อ

๒. หลวงพ่อพระองค์โต หลวงพ่อพระองค์โต เป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่หล่อด้วยทองเหลือง เงิน และทองคำ ผสมกัน เป็นพระพุทธรูปที่มีลักษณะงดงามมาก ขนาดหน้าตักกว้าง ๒ เมตร ๒๔ เซนติเมตร สูง ๔ เมตร ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดน้ำโมง ตำบลน้ำโมง อำเภอบ่อท่าบ่อ ตามตำนานกล่าวว่า พระไชยเชษฐา ได้รวบรวมช่างจากฝ่ายเหนือและล้านช้างเป็นผู้สร้างขึ้น

พระธาตุบังพวน

ชาวอำเภอท่าบ่อ จัดให้มีงานนมัสการหลวงพ่อบุญศรีใน
วันขึ้น ๑๓ - ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ เป็นประจำทุกปี

๓. พระธาตุบังพวน พระธาตุบังพวน เป็นเจดีย์บรรจุพระบรม
สารีริกธาตุ (กระดูกหัวหน้า) ของพระพุทธเจ้า ซึ่งสร้างด้วยอิฐเผา
ตามตำนานกล่าวว่าพระเจ้าจันทรบุรี ซึ่งครองนครเวียงจันทน์ และหมื่น-

หอสมุดแห่งชาติสาขานครราชสีมา

๑๕

กลางโฮง เจ้าเมืองเวียงคุก ได้พร้อมใจกันสร้างเจดีย์พระธาตุบังพวนขึ้น
องค์พระธาตุตั้งอยู่ในวัดพระธาตุบังพวน อำเภอเมืองหนองคาย

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ ด้วยความเก่าแก่ ประกอบกับฝนตกหนัก
ทำให้พระธาตุบังพวนล้มลง เหลือแต่อิฐ กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะ
เจดีย์พระธาตุบังพวนใหม่ ตามแบบของกรมศิลปากร มีขนาดเท่าองค์
เดิม แล้วเสร็จใน พ.ศ. ๒๕๒๑

ชาวเมืองหนองคาย จัดให้มีงานนมัสการพระธาตุบังพวนในวัน
ขึ้น ๑๓ - ๑๕ ค่ำ เดือนยี่ ทุกปี

อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ

๔. อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ อนุสาวรีย์ปราบฮ่อเป็นอนุสาวรีย์ที่บรรจุ
อัฐิของทหารไทยที่เสียชีวิตในการปราบจีนฮ่อกรมหลวงประจักษ์-
ศิลปาคมเป็นผู้รับสั่งให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๐ เพื่อเป็นที่ระลึก
ถึงวีรกรรมของบรรดาผู้ที่เสียชีวิตในสงครามปราบฮ่อ มีการสมโภช
ในวันที่ ๕ มีนาคม ของทุกปี เดิมสร้างไว้หลังสถานีตำรวจภูธรจังหวัด
หนองคาย ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้ย้ายมาสร้างใหม่ ณ บริเวณ
หลังศาลากลางจังหวัดหนองคาย ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

ประเพณี

จังหวัดหนองคาย มีประเพณีสำคัญอยู่หลายอย่างที่ยึดถือและ
ปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน คือ

๑. วันสงกรานต์ วันสงกรานต์ เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่ดั้งเดิม
ซึ่งตรงกับวันที่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน ของทุกปี ประเพณีสงกรานต์เป็น
ประเพณีแสดงความยินดี ต้อนรับปีใหม่ ประชาชนจะหยุดงานมาเล่น
สนุกสนานระหว่างเพื่อนและญาติ มีการร้องรำทำเพลง มีการละเล่น
ต่าง ๆ และมีการสาดน้ำ

ในวันที่ ๑๓ เมษายน ประชาชนนิยมทำบุญตักบาตร มีการ
สร้างน้ำพระพุทธรูป สร้างน้ำพระสงฆ์ รดน้ำญาติผู้ใหญ่ ตอนกลางคืน
เข้าวัดเวียนเทียนและประกอบพิธีทางศาสนา

การแห่บ้องไฟ

๒. บุญบ้องไฟ บุญบ้องไฟ เป็นงานประเพณีจุดบ้องไฟถวายบูชาเทพเจ้า มีความเชื่อว่าหลังจากจุดบ้องไฟถวายบูชาแล้ว เทพเจ้าแห่งฝนจะบันดาลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล และบันดาลให้ชาวบ้านอยู่ร่มเย็นเป็นสุขด้วย

นิยมทำบุญบ้องไฟในเดือน ๖ ถึง เดือน ๗ แต่ละท้องถิ่นที่จะกำหนดวันทำบุญแตกต่างกัน งานบุญบ้องไฟที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดหนองคาย คือ บุญบ้องไฟวัดโพธิ์ชัย อำเภอเมืองหนองคาย มีการตกแต่งลวดลายบ้องไฟสวยงามมาก จัดขบวนแห่บ้องไฟในวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ และในวันถัดไปก็จุดบ้องไฟถวายบูชาเป็นเสร็จพิธี

๓. บุญเข้าพรรษา วันเข้าพรรษาเป็นวันที่พระสงฆ์ต้องอยู่ประจำในวัดแห่งเดียวเป็นเวลา ๓ เดือน เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑

ชาวจังหวัดหนองคาย มีประเพณีทำบุญเข้าพรรษา ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ซึ่งมีพิธีต่าง ๆ ดังนี้คือ

ตอนเช้า ทำบุญตักบาตร ถวายอาหาร และเครื่องไทยทานแด่พระสงฆ์ เช่น ถวายผ้าอาบน้ำฝน ผ้าหม่นนอน ตะเกียงน้ำมัน ยารักษาโรค เป็นต้น

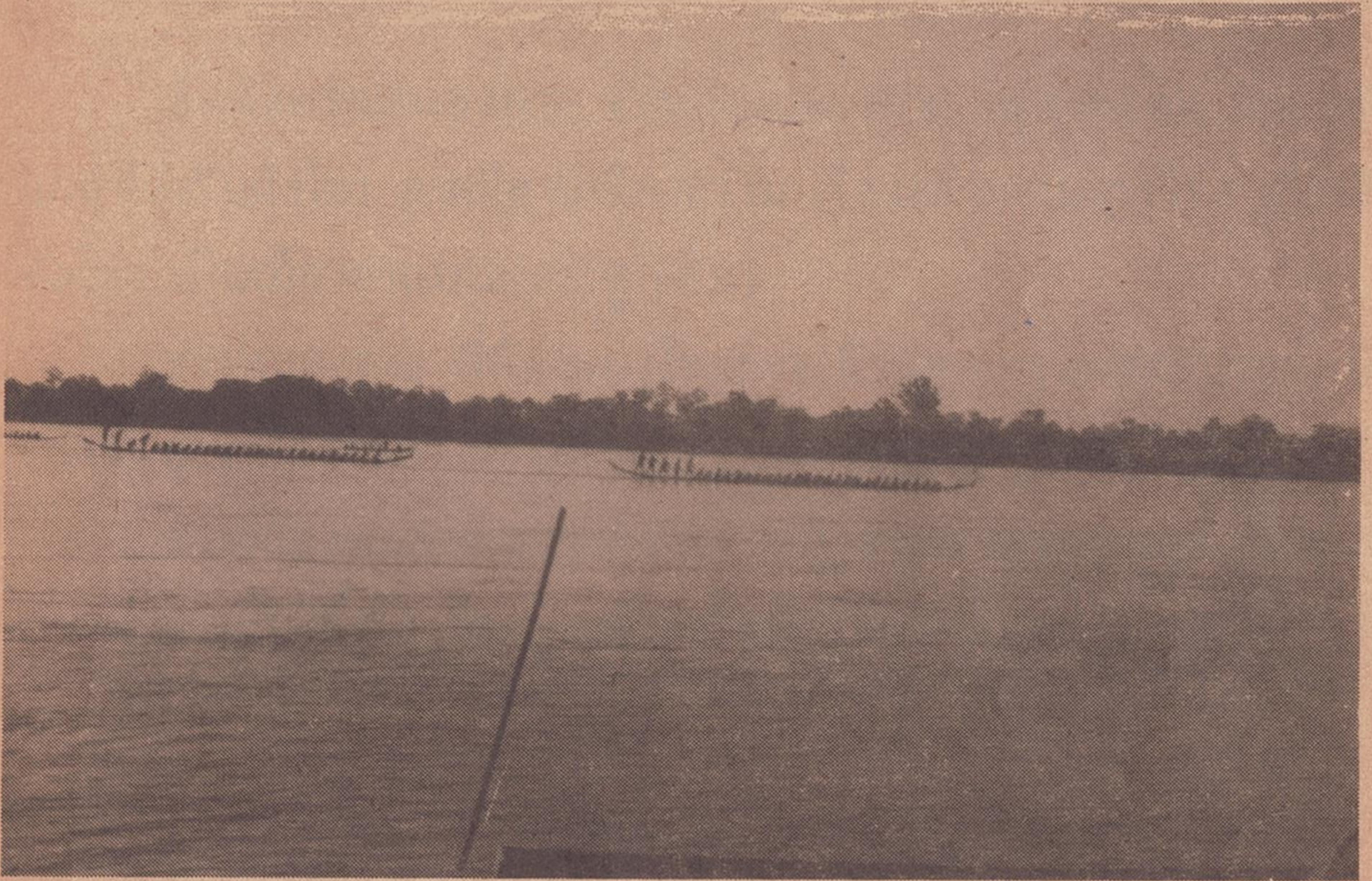
ตอนบ่าย ในตัวเมืองที่ตั้งอำเภอและจังหวัด จัดมีการแห่เทียนเข้าพรรษา

ตอนกลางคืน มีการเวียนเทียน ฟังเทศน์ และมหรสพ

๔. บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวประดับดิน เป็นประเพณีเกี่ยวกับการระลึกถึงญาติที่ตายไปแล้ว โดยการทำบุญเพื่ออุทิศแผ่บุญกุศลไปให้ มีการทำบุญกันในวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ โดยวันแรม ๑๓ ค่ำชาวบ้านจะจัดทำอาหารและขนม จัดหาหมากพลู บุหรี่ ห่อด้วยใบตองจัดลงในภาชนะอะไรก็ได้พอเข้าตรู่ในวันแรม ๑๔ ค่ำ ก็นำไปวางไว้กับพื้นดิน ใกล้โบสถ์ หรือโคนต้นไม้หรือแขวนไว้ตามกิ่งไม้ก็ได้ ในเช้าวันนั้นจะมีการทำบุญตักบาตร

๕. บุญข้าวสาก บุญข้าวสาก เป็นประเพณีทำบุญอุทิศให้แก่ญาติผู้ตายทำนองเดียวกับทำบุญข้าวประดับดิน จะทำบุญกันในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ มีการนำเครื่องไทยทานไปทำบุญถวายพระสงฆ์โดย

วิธีจับฉลาก และเขียนชื่อเจ้าของใส่ไว้ในบาตรให้พระจับ พระรูปใดจับฉลากถูกชื่อเจ้าของคนใดผู้นั้นก็จะนำเครื่องไทยทานของตนถวายแด่พระสงฆ์รูปนั้น

ประเพณีแข่งเรือ

๖. บุญแข่งเรือ บุญแข่งเรือ เป็นประเพณีบูชาเจ้าแม่คงคา ซึ่งเป็นเจ้าที่ปกปักรักษาท้องน้ำนั้น ๆ มีความเชื่อว่า หลังจากทำบุญแข่งเรือถวายบูชาให้แล้ว เจ้าที่จะให้ความคุ้มครองความปลอดภัยทางน้ำและยังจะให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ชาวบ้านอีกด้วย

บุญแข่งเรือ นิยมจัดขึ้นในวันทำบุญทางพระพุทธศาสนา เช่น บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก วันออกพรรษา และวันอื่น ๆ อีกตามที่ท้องถิ่นกำหนดขึ้น

งานบุญแข่งเรือใหญ่โตที่สุด ได้แก่งานแข่งเรือที่เทศบาลเมืองหนองคายได้จัดขึ้น ซึ่งจะจัดในวันออกพรรษาของทุกปี

เพลงประจำจังหวัดหนองคาย

ทำนอง จมื่นมานิตย์ นเรศ

คำร้อง จมื่นมานิตย์ นเรศ

ทำนอง เอื้อ สุนทรสนาน

อันจังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองคาย อยู่ชายแดน ตามภูมิ
แผนที่ตั้งริมฝั่งโขง ภาคอีสานเรื่องอร่าม เรื่องอร่ามงามจรโลง เกียรติ
ดังโด่ง เป็นเมืองด่านบานประตู (ฮัม)

ชาวหนองคาย พี่น้องผองไทยกาจ ล้วนสามารถแสดงประจักษ์
เป็นนักสู้ เคยชิงชัยหาญหาญต้านศัตรู มิให้จู่โจมบุกรุกแดนไทย

อันพี่น้องหนองคายชายก็ชาญ หญิงสะอาดงามหมดจดสวยสดใส
ทุกคนเอื้ออาธรรมีน้ำใจ ถึงอยู่ไกลมิตรสนิทเป็นมิตรเอย

คำที่ควรรู้

ข้าวประดับดิน	ของเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เอาไปบูชาตามต้นไม้และ พระเจดีย์ในเวลาเข้ามิดในเดือนเก้า
ข้าวสาก	ของเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เอาไปบูชาตามต้นไม้ และ พระเจดีย์ในเวลาเข้ามิดในเดือนสิบ
เครื่องไทยทาน	สิ่งของสำหรับให้ทาน
จรรโลง	พยุ่งไว้ไม่ให้ล้ม
จีนฮ่อ	คนจีนเผ่าหนึ่งมาจากแคว้นยูนาน
เจดีย์	สิ่งที่ก่อเป็นยอดแหลมบรรจุสิ่งที่น่านับถือ
ชาญ	ว่องไว คล่องแคล่ว
บั้งไฟ	ดอกไม้ไฟชนิดหนึ่งมีหางยาว บางแห่งเรียกบ้องไฟ
บูรณะ	ซ่อมแซม ทำให้กลับคืนดีเหมือนเดิม
ประดิษฐาน	การตั้งไว้
พระเกศ	ผม
พระขงฆ์	แข้ง
พระบรมสารีริกธาตุ	กระดูกของพระพุทธเจ้า
พลังงาน	ความสามารถซึ่งมีอยู่ในตัวของสิ่งให้อาจให้แรงงานได้
พี่น้องผองไทยกาจ	พี่น้องชาวไทยทั้งหมดล้วนแต่กล้าหาญ
ภูมิแผน	พื้นที่ที่ตั้งเมือง
มหรสพ	การเล่นรื่นเริง
เรื่องอร่าม	สว่างไสวไพเราะพรราว
สมโภช	งานฉลองในพิธีมงคล เพื่อความรื่นเริง

สมุนไพรร

สัณปะทาน

อัฐ

เอ่ออาร์

พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา

การอนุญาตให้มีสิทธิที่จะทำได้แต่ผู้เดียวในกิจการ
บางอย่าง เช่น เหมืองแร่ และป่าไม้

กระดูกคนที่เผาแล้ว

มีใจเพื่อแผ่

ผู้จัดทำ

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย

ผู้ตรวจ

นายสมพงษ์ พลະสุรีย์

บรรณาธิการ

นางรัตนา ภาชาฤทธิ์

นางสาวฉวีวรรณ สุขสมจิตร

ปก

องค์การค้ำของครูสภา

ภาพประกอบ

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย

เลขที่

ตัวอย่าง

พิมพ์ที่โรงพิมพ์สุรสาธาณพริ้ง

นายทำธร สติรกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

๓๒๕ : ๒๓ - ๒๘ (๑)